

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

REPUBLIKA E SHQIPËRIE
MINISTRIA E BUJQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Kultivimi i perimeve në serra

Përgatitur nga: Prof. Ass. Dr. Enver TOME

Tiranë, Tetor 2020

Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

REPUBLIKA E SHQIPËRIE
MINISTRIA E BUJQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Të dhënat për serrat në Shqipëri

- Zona e ulët bregdetare ka kushte shumë të favorshme për prodhimin e perimeve në ambiente të mbrojtura duke i mbjellë 2-3 herë në vit.
- Një rol të rëndësishëm në rritjen e prodhimit të perimeve kanë luajtur serrat të cilat nga viti në vit janë shtuar.
- Në vitin 1995 kishte 450 ha serra,
- Në vitin 2015 sipërfaqja arriti në 1243 ha ndërsa
- Në vitin 2020 sipërfaqja arriti në 1952 ha

Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Struktura e mbjelljes në serra:

- Domatja është bima perimore që ze sipërfaqen më të madhe në serrat e mbjella me 856 ha kulturë e parë ose rreth 44%,
- Kastraveci rreth 350 ha ose 18 %,
- Speci rreth 280 ha ose 14 %,
- Pjepri rreth 75 ha ose rreth 4 % ndërsa perimet e tjera 20 %.
- Lushnja është zona e cila ka sipërfaqen më të madhe të serave dhe mban peshën kryesore të perimeve për eksport.
- Në Lushnjë janë rreth 589 ha me serra ose 30 % të gjithë sipërfaqes që janë në gjithë vendin.

Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Përgatitja e serrave për mbjellje.

- Pastrimi nga mbetjet bimëve
- Punimi i thellë i tokës 35-40 cm
- Dezinfektimi i serrës dhe ambienteve.
- Dezinfektimi i inventarit të serrës : tavat, konstrukti i serrës etj.
- Dezinfektimi i tokës me preparate për dëmtuesit e tokës (krimbat), Nematodat etj.
- Një metodë efektive për këtë është djellëzimi i serrave.

Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

REPUBLIKA E ALBANIËS
MINISTRIA E BUJQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Ç'është Djellëzimi ?

- Është ngrohja e tokës në serra dhe në fushë duke e mbuluar me plasmas të trashësi dhe ngjyra të ndryshme.
- Bëhet në perudhën më të nxehtë Korik-Gusht.
- Lufton Nematodat, dëmtuesit e tokës, kërpudhat, barishtet e këqia që jetojnë deri në thellësinë 30 cm.

Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

REPUBLIKA E ALBANIËS
MINISTRIA E BUJQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Procedurat e kryerjes së djellëzimit:

- Shkulen bimët dhe nxiren jashtë serrës.
- Bëhet punimi shkrifërimi dhe nivelimi i tokës.
- Në tokat ranore këshillohet një rulum i lehtë.
- Ujitet për të stimuluar çeljen e larvave të nematodës nga vezët, mbirjen e sporeve të kërpudhave aktivizimi i mbirjes së barnave të këqia etj

Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

REPUBLIKA E SHQIPËRIE
MINISTRIA E BUJQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Tabela me treguesit e nevojshëm për dezinfektimin e serrave.

Nr.	Emertimi	Thellësia cm	Lagështia e tokës %	Temperatura shkatëruese ° C
1.	Nematodat	20-30	50-55	45-50
2.	Nematodat	"	"	55-60
3.	Dëmtuesit e tokës	"	"	55-60
4.	F.Oxysporum lycopersici	"	"	50
5.	Phytophthora spp.	"	"	55-60
6.	Kalbëzimet	"	"	55
7.	Rizoctonia solani	"	"	55-60
8.	Farat e barnave të këqia	"	"	55-60

Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

REPUBLIKA E SHQIPËRIE
MINISTRIA E BUJQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Kultivimi i Domates.

- Domatja është bima më e rëndësishme e perimeve.
- Në Shqipëri në mjedise të mbrojtura mbillen rreth 860 ha kulturë e parë.
- Në zonën e ulët bregdetare mbillet në dy sezone.
- Kultivimi i domates është një proces kompleks që konsiston në:
- Përgatitjen e tokës, mbjelljen, kryerja e shërbimeve kulturore në kohë, ruajtjen e bimëve nga sëmundjet e dëmtuesit, të ushqyerit deri tek vjelja e prodhimit

 Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

REPUBLIKA E ALBANIËS
MINISTRIA E BUJQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Kërkesat për tokë.

- Domatja kërkon toka me përbërje mekanike të lehtë dhe mesatarisht të lehtë
- Të pasura më lëndë organike me regjim të mirë ujor-ajror.
- Domatja është tolerante ndaj reaksionit të tokës pëlqen pH neutral por mund të zhvillohet mirë edhe me pH lehtësisht acid 5.8 -7.

Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

REPUBLIKA E ALBANIËS
MINISTRIA E BUJQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Temperatura

- Kërkesat për temperaturë ndryshojnë në vartësi të fazave fenologjike.
- Minimumi biologjik i zhvillimit të domates është 10 °C.
- Kur temperatura zbret nën 15 °C bima ndërpret lulëzimin
- Kur temperatura zbret nën 10 °C bima ndal ritjen, pjalmimi nuk bëhet dhe lulet zakonisht bien.
- Kur temperaturat janë 5 - 6 °C bima stresohet shumë .
- Kur zbret 1-2 °C bimët thahen.
- Temperaturat optimale për rritje e zhvillim janë 25-30 °C.

Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Drita:

- Domatja bën pjesë në bimët me kërkesa të larta për ndriçim.
- Kërkesat më të larta i ka në fazën e fidanit.
- Në se mungon drita, bimët zgjaten , frutifikimi bëhet me vonesë.
- Serrat duhet të jenë me ekspozicion të mire nga dielli dhe të jenë të pastra që drita e diellit të mos pengohet.
- Në muajt e nxehtë ndriçimi diellor është shumë i lartë bëjmë hijezimin e serrave.

Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Hijezimi i serrës me rjeta sintetike.

Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

REPUBLIKA E ALBANIËS
MINISTRIA E BUJQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Hijezimi me spërkatje të çatisë me gëlqere ose argjilë

NIRAS
Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

REPUBLIKA E ALBANIËS
MINISTRIA E BUJQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Kërkesat për lagështi dhe parabima

Lagështia

- Domatja është e ndjeshme ndaj lagështisë në tokë dhe asaj në ajër.
- Lagështia në tokë duhet të jetë 70 - 80 %
- Lagështia ajrore rreth 60 - 70 %.

Parabima

Domatja shkon mirë :

- Pas bimëve bishtajore, bostanoreve ose kryqoreve.
- Nuk është mirë të mbillet pas vetvetes dhe bimëve perimore të të njëjtës familje
- Krijohen probleme me sëmundjet dhe dëmtuesit.

NIRAS
Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

REPUBLIKA E ALBANIËS
MINISTRIA E BUJQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Përgatitja e serrës për mbjellje:

- Dezifektimi i serrës dhe gjithë inventarit.
- Plugimi i thellë i tokës në thellësinë 35-40 cm duke përmbytur edhe plehërat organike.
- Bëjmë dezifektimin e tokës për dëmtuesit e tokës.
- Frezimin dhe nivelimin e mirë të tokës.
- Shtrijmë sistemin e ujitjes me pika.
- Bëjmë mulçirimin me plasmë të zi.

Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

REPUBLIKA E ALBANIËS
MINISTRIA E BUJQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Fidani :

- Zakonisht prodhohet në kompani të specializuara për prodhimin modular të fidanëve.
- Ai duhet të ketë moshën rreth 55-60 ditë për mbjelljet e pranverës.
- Të jetë i zhvilluar mirë me 7-8 gjethe, me lartësi 15-20 cm, trashësi e kërcellit 3-5 mm, pesha 10-15 gr.
- Të jetë i kalitur (i pjekur) mirë.

Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

REPUBLIKA E ALBANIË
MINISTRIA E BUJQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Mbjellja:

- Për kultivarët e gjatë zakonisht distancat e mbjelljes janë 90-100 cm rrjeshti nga rrjeshti dhe 40 cm bima nga bima duke siguruar rreth 2.5 bimë/m².
- Kultivarët e shkurtër mund të mbillen në distancë 70-80 cm rrjeshti nga rrjeshti dhe 35-40 cm bima nga bima duke siguruar rreth 3.5 bimë/m².

Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

REPUBLIKA E ALBANIË
MINISTRIA E BUJQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Sherbimet Kulturele

- Ujitja
- Plehërimi
- Lidhja e bimeve
- Polenizimi për lidhjen e kokrave
- Herja e sqetulloreve
- Mbrojtja e bimëve nga sëmundjet dhe dëmtuesit.

Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

REPUBLIKA E ALBANIËS
MINISTRIA E BUJQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Programi orjentues i plehërimit të domates.

Faza e Parë:

- Nga mbjellja deri në lidhjen e katit të parë (rreth 10 - 15 ditë)
- Përdorim plehun kristalor me formulë 15 -45 – 10 + TE në dozën 3 -5 kg/dy.

Faza e Dytë:

- Fillimi i lulëzimit deri në lidhjen e katit të parë (rreth 25 ditë)
- Përdorim plehun kristalor me formulë 20 – 20 – 20 + 3 MgO në dozën 4 – 6 kg/dy, zakonisht në çdo 2 ujitje.
- Çdo 10 - 15 ditë hedhim me plehërim të veçantë Nitrat Magnezi në dozën 3 - 5 kg/dy dhe Nitrat Kalciumi 4 kg/dy.

NIRAS
Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

REPUBLIKA E ALBANIËS
MINISTRIA E BUJQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Programi orjentues i plehërimit të domates.

Faza e tretë:

- Filimi i lidhjes së kokrave deri në fillim të pjekjes, (30 dite)
- Përdorim plehërat me formulë 20 - 20 – 20 + TE 2 kg/dy, + 15 – 10 – 30 + 3MgO 4 kg/dy.
- Nitrat Magnezi çdo 10 ditë 3-5 kg/dy dhe Nitrat Kalciumi 3-4 kg/dy.

Faza e katërt:

- Nga vjelja e parë deri në fund të prodhimit :
- Përdorim plehun kristalor me formulë 24 – 8 – 24 + TE në dozën 4-5 kg/dy + 2 kg/dy Nitrat Magnezi.

NIRAS
Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

REPUBLIKA E ALBANIËS
MINISTRIA E BUJQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Mbrojtja nga sëmundjet.

Vrugu: (*Phytophthora infestans*)

- Prek gjethet, kërcellin dhe frutin
- Gjethet dhe kërcelli kanë ngjyrë të errët.
- Frutat kanë njolla me ngjyrë bronxi
- Zhvillohet në temperaturë 18-22°C dhe 90% lageshti.

Masat e luftimit: Përdoren preparate me lëndë aktive (L.A) : **Mancozeb, Metalaxil, Oxychlorur Cu, Fosetyl alumini.**

Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

REPUBLIKA E ALBANIËS
MINISTRIA E BUJQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Alternaria (*Alternaria solani*)

- Dëmton të gjitha pjesët mbitokësore të bimës.
- Çfaqja e piklave të vogla asimetrike.
- Frutat infektohen në zonën e bishtit.
- Njollat kanë diametër 2 cm, me ngjyrë kafe dhe rrathë koncentrike të dallueshëm qartë.
- Shpërndahet me farë.

Masat e Luftimit: Përdoren preparate me lëndë aktive (L.A) : **Propineb & oksiklorid bakri Oxychlorur Cu, Fosetyl alumini.**

Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

REPUBLIKA E ALBANIJE
MINISTRIA E BUJQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Kalbëzimi (Botrytis Cinere)

- Zhvillohet në lagështi të lartë ajrore.
- Në temperaturë të ulet.
- Penetron në bimë nëpërmjet pjesëve të dëmtuara.
- Prek të gjitha pjesët e gjelbra të bimës.

Masat e Luftimit:
Përdoren preparate me lëndë aktive (L.A)
: Fenhexamid , Mancozeb, Oxychlorur Cu, Fosetyl alumini.

NIRAS
Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

REPUBLIKA E ALBANIJE
MINISTRIA E BUJQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Krahëbardha e serrave. (Trialeurodes vaporariorum)

- Kushtet optimale për zhvillimin krahëbardhës janë temperaturat 25-28°C
- Jep 10-12 brezni në vit.
- Potencial i lartë zhvillimi.
- Ka riprodhim seksual dhe partenogjenik.
- Lëshon 2-26 vezë në pjesën e poshtme të gjetes. Femra lind 100-200 vezë

Masat e Luftimit:
Përdoren preparate me lëndë aktive (L.A) :
Imidocloprid, Abamectin.

NIRAS
Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

REPUBLIKA E ALBANIËS
MINISTRIA E BUJQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Minuesja e gjetheve. (*Liriomyza trifolii*)

- Kushtet optimale për zhvillim :
- Temperatura 23-28°C.
- Cikli i zhvillimit zgjat 12-14 ditë
- Femra ka një organ special për të vendosur vezët nën epidermë.
- Larva zhvillohet pas 2-4 ditësh.

Ushqehet me parenkimën e gjethes.

Masat e Luftimit :

Përdoren preparate me lëndë aktive (L.A)

: ~~Spinosad~~ **Chlorantraniliprol.**

NIRAS

Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

REPUBLIKA E ALBANIËS
MINISTRIA E BUJQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Tripsi i domates. (*Trips Tomato*)

- Është një dëmtues që prek kulturat bujqësore si spec domate etj.
- Bën dëme të konsiderueshme në bimët e mbjella duke prishur ndjeshëm cilësitë tregëtare të frutave.

Masat e Luftimit:

Përdoren preparate me lëndë aktive (L.A) : **Imidakloprid, Tiakloprid.**

NIRAS

Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

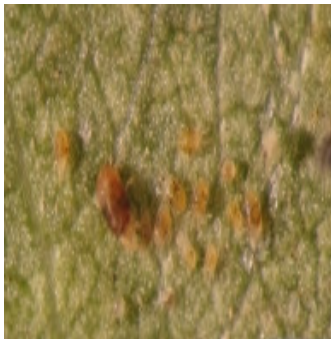

REPUBLIKA E ALBANIJE
MINISTRIA E BUJQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Këpusha e zakonshme. (*Tetranichus Urticae*)

- Ushqehet me disa bimë .
- Përhapet lehtësisht me anë me erës dhe në kushte optimale arrin një dëndësi të lartë.

Masat e Luftimit:
Përdoren preparate me lëndë aktive (L.A) :
Abamectin , Clofentezine, Exitiazon, Fenpiroximate, Fenazaquin, Tebufenpirad.

NIRAS
Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

REPUBLIKA E ALBANIJE
MINISTRIA E BUJQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Vjelja e prodhimit dhe marketingu.

- Domatja në serrë zakonisht bëhet për tu vjelë pas rreth 60 -70 ditësh.
- Kjo është në vartësi të varjetetit por dhe të temperaturave aktive që kemi siguruar në serrë.
- Vjelja fillon në momentin kur fruti i domates ka filluar të skuqet në pjesën e poshtme sapo të ketë formuar yllin.
- Mbas vjeljes prodhimi i nënështrohet procesit të seleksionimit duke i ndarë sipas cilësisë në klasa.

NIRAS
Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

REPUBLIKA E ALBANIJE
MINISTRIA E BUJQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Klasifikimi i domates në klasa sipas standarteve të BE.

“Ekstra”:

Në këtë klasë produkti duhet të jetë i një cilësie superiore.

Klasa I :

Në këtë klasë produkti duhet të jetë i cilësisë së mirë dhe duhet të jetë me karakteristikat e varjetetit apo llojit tregëtar. Megjithatë defekte të lehta mund të lejohen me kusht që të mos ndikojnë në pamjen e përgjithshme të produktit, cilësinë dhe paraqitjen në amballazh.

Klasa e II :

Kjo klasë përfshin produktet që nuk kualifikohen për tu përfshirë në klasat më lart por përmban kërkesat minimale të specifikuar më lart.

Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

REPUBLIKA E ALBANIJE
MINISTRIA E BUJQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Standarti i marketingut të përgjithshëm.

1. Kërkesat minimale të cilësisë.

- Produktet do të jenë:
- Të plota, të padëmtuara; produktet e prishura apo të dëmtuara të përjashtohen,
- Të pastra, nga çdo lëndë e huaj e dukshme,
- Të pa dëmtuara nga insektet,
- Të pa prekur nga lagështira.
- Pa shije të huaja.

Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Standarti i marketingut të përgjithshëm.

2. Kërkesat minimale të maturimit:

Frutat duhet të jenë pjekur mirë dhe jo të mbipjekura.

3. Toleranca:

Në çdo klasë do të lejohet një tolerancë prej 5 % në cilësinë Extra të cilësisë së parë, ndërsa në cilësinë parë dhe të dytë lejohet 10% të produktit të cilësisë më të ulët.

4. Shënimi i origjinës së produktit:

Emri i plotë i vendit të origjinës. Standardi i përgjithshëm i marketingut (SPM) duhet të jetë në përputhje me standartet e marketingut të BE.

Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Ambalazhimi i domates

Ambalazhim për eksport

Ambalazhim për market

Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

REPUBLIKA E SHqipëRIE
MINISTRIA E BUJQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Kultivimi i Trangullit.

- Aktualisht në Shqipëri mbillen rreth 350 ha ose rreth 18 % e sipërfaqeve me serra.
- Trangulli në zonën e ulët bregdetare mbillet me sukses në dy sezone.

Mbjellja e parë:

- Bëhet në peridhën janar - mars dhe prodhimi fillon mbas 40-50 ditësh nga mbjellja.

Mbjellja e dytë:

- Fillon në gusht-shtator dhe prodhimi fillon mbas 30-40 ditësh nga moment i mbjelljes.

 Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

REPUBLIKA E SHqipëRIE
MINISTRIA E BUJQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Kërkesat për tokë.

- Trangulli kërkon toka me përbërje mekanike të lehtë dhe mesatarisht të lehtë të pasura më lëndë organike me regjim të mirë ujor-ajror.
- Tokat e rënda dhe që mbajnë ujë janë të pa përshtashme.
- Trangulli kërkon toka lehtësisht acide me pH 5.6 -6.8, tokat shumë acide krijojnë problem për asimilimin e elementëve ushqimorë.
- Përgatija e tokës është shumë e rëndësishme.
- Mbas heqjes së mbetjeve të bimëve bëjmë punimin e thellë të tokës 35-40 cm, më pas kryhet nivelimi dhe frezimi .

 Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

REPUBLIKA E ALBANIJE
MINISTRIA E BUJQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Temperatura

- Trangulli është bimë e vëndeve të ngrohta kërkesat për temperaturë janë të mëdha.
- Ato ndryshojnë në vartësi të fazave fenologjike.
- Kur temperatura zbret nën 15⁰C dhe mbi 40⁰C bima ndërpret rritjen.
- Temperaturat optimale për rritje e zhvillim normal të bimëve janë 28-32 ⁰C.
- Kur temperatura zbret nën 10 ⁰ C bima ndal rritjen, dhe bima mund të thahet kur kjo temperaturë zgjat për disa ditë.

NIRAS
Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

REPUBLIKA E ALBANIJE
MINISTRIA E BUJQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Drita:

- Trangulli është bimë e ditës së shkurtër (më pak se 12 orë).
- Por si gjithë bimët e tjera perimore ka kërkesa për ndriçimin i cili luan një rol të rëndësishëm në procesin e fotosintezës.
- Për trangullin e rëndësishëm është intesiteti i ndriçimit.
- Intesiteti i lartë i ndriçimit shpejton lulëzimin
- Ndërsa i ulëti nxit formimin e organeve vegetative.

NIRAS
Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

REPUBLIKA E ALBANIË
MINISTRIA E BUJQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Kërkesat për :

Lagështi

- Kërkesat për ujë janë shumë të mëdha,
- Përbajtja e ujit në fillim të vegetacionit duhet të jetë 60 % të kapacitetit ujëmbajtës të tokës.
- Në fazën e frutifikimit 80-85 %.
- Ndërsa lagështija ajrore në serrë duhet të jetë mbi 80-85 %.
- Trangulli është shumë i ndjeshëm ndaj pranisë së zgjatur të tepicës së ujit në afërsi

Parabimën

- Nuk duhet të mbillet mbas vetvetes dhe bimëve të të njëjtës familje.
- Shkon mirë mbas bimëve bishtajore por dhe nga kultura perimore që nuk kanë sëmundje dhe dëmtues të përbashkët.

Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

REPUBLIKA E ALBANIË
MINISTRIA E BUJQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Kërkesat për lëndë ushqimore:

- Bima e trangullit ka kërkesa mjaft të mëdha për lëndë ushqimore për makroelementë N, P, K po dhe mikroelementë si Mg, Mn, Ca, etj.
- Raporti më i përshtatshëm i N : P₂O₅ : K₂O për kultivim në serrë është 1:0.5:1.8.
- Mungesa e tyre sjell çregullime në zhvillimin bimor të cilat po i trajtojmë më poshtë.

Azoti: Sjell rritjen e masës vegetative të bimës por kur teprëhet ul qëndrueshmërinë ndaj sëmundjeve kërpudhore dhe ndaj temperaturave të ulta. Në mungesë të azotit bima rritet ngadalë dhe gjethet e frutat janë me ngjyrë të zbetë.

Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

REPUBLIKA E ALBANIJE
MINISTRIA E BUJQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Kërkesat për lëndë ushqimore:

Fosfori:
Mer pjesë në fotosintezë, rrit prodhimin e sheqerit dhe fuqizon sistemin rrënjor. Mungesa e fosforit ngadalëson rritjen dhe zhvillimin bimor.

Kaliumi:
Mer pjesë në procesin e fotosintezës dhe sintezën e karbohidrateve. Bimët e plehëruara mirë janë më të qëndrueshme ndaj thatësirës dhe të ftohtit.
Frutat janë më të shijshëm e cilësi më të mira.

Magnezi. Hyn në përbërjen e klorofilës dhe luan një rol të rëndësishëm në metabolizëm.

NIRAS
Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

REPUBLIKA E ALBANIJE
MINISTRIA E BUJQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Teknika dhe mënyra e kultivimit.

- Përpara punimeve sipërfaqësore në vartësi nga shkalla e infeksioneve të sëmundjeve dhe dëmtuesve në tokë bëjmë dezinfektimin e tokës
- Ngritjen e leheve, shtrirjen e sistemit të ujitjes me pika dhe mulçirimi.
- Mbjellja zakonisht bëhet me fidan të prodhuar në kompani të specializuara për prodhimin e fidanëve perimore.
- Mosha e fidanit për mbjellje duhet të jete 20-25 ditë dhe të ketë formuar 3-4 gjethe të vërteta.

NIRAS
Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

REPUBLIKA E ALBANIJE
MINISTRIA E BUJQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Distancat e mbjelljes

- Kultivarët me vitalitet të lartë frut gjatë zenë më shumë hapësirë se ata me rritje të kufizuar.
- Këta kultivarë zakonisht mbillen më rrallë duke siguruar 1.5-2 bimë për m².
- Ndërsa kultivarët e shkurtër mbillen më dendur duke siguruar 2 deri 3 bimë për m².

NIRAS
Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

REPUBLIKA E ALBANIJE
MINISTRIA E BUJQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Programi orjentues i plehërimit të trangullit.

Mbjellje - lulëzim: mund të përdorimin plehëra me formulë ,
11:35:11+2MgO +Te

Lulëzim - lidhje frutit: përdorim plehëra me formulë, **20:20:20 + Te,**
14:8:22+5CaO+2MgO+Te

Lidhje fruti-fillim vjelje: mund të përdorim pleh me formulë
14:6:23+MgO+Te

Fillim i vjeljes deri në fund: mund të përdorim plehëra me formulë ,
13:5:30 + MgO + Te.

Sipas rastit mund të futemi me plehëra të tjera Nitro Kalcium, Bor, hekur etj.

NIRAS
Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

REPUBLIKA E ALBANIË
MINISTRIA E BUJQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Mbrojtja nga sëmundjet

Vrugu: (*Pseudoperonospora cubensis*):

- Dëmton gjethet e frutat. Gjethet duken si mozaike .
- Temperatura optimale 22-25°C.

Masat e Luftimit:

Përdorim pesticide me L.A:

Clortalonil, Azoxistrobin, Mancozeb, Zineb, Cimoxamil, Metalaxil, Oxychlorur Cu, Fosetyl alumini.

NIRAS
Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

REPUBLIKA E ALBANIË
MINISTRIA E BUJQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Hiri: *Sphaerotheca fuliginea*):

- Organet e infektuara mbulohen me një shtresë si hi.
- Në gjethet prekja bëhet në pjesën e sipërme.
- Gjethet e infektuara thahen. Përhapja e sëmundjes kërkon lagështi të lartë ajrore, 65-85% .

Masat e Luftimit: Përdorim pesticide me L.A: **Tebuconazole.**

NIRAS
Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

REPUBLIKA E ALBANIJE
MINISTRIA E BUJQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Këpusha e zakonshme (*Tetranychus urticae*)

- Dëmi më i madh shkaktohet në gjethë.
- Gjethet humbasin ngjyrën dhe thahen .
- Sipërfaqja asimiluese zvogëlohet.
- Shfaqet në lagështi të ulët ajrore dhe temperaturë e lartë

Masat e luftimit: Përdorim pesticide me L.A. Abamectin, Spirodiclofen, Hexythiazox, Bifenazate

Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

REPUBLIKA E ALBANIJE
MINISTRIA E BUJQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Nematoda e nyjeve rrënjore.

- Simptomat janë djegie, rudhosje dhe ç'ngjyrosje e lehtë e bimëve.
- Për ta verifikuar shkulet bima dhe shëkojmë sistemin rrënjor në se duken gungat e nematodës.

Masat e luftimit:

Janë agroteknike dhe kimike:

- Përdorimi i fidanëve me nënshartesë rezistente ndaj nematodës.
- Varjetete rezistente,
- Qarkullimi i bimëve perimore.
- Përdorimi i nematocideve.

Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

REPUBLIKA E ALBANIË
MINISTRIA E BUJQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

“Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector”

Vjelja e prodhimit

- Vjelja e trangullit bëhet kur fruti ka aritur pjekurinë teknike.
- Trangulli duhet të jetë i para vaditur me qëllim që trangulli i vjelë të jetë në gjëndje turgori.
- Trangulli i vjelë nuk duhet të rrijë gjatë në ambjentin e serrës por duhet të transportohet në vëndin ku do të bëhet edhe seleksionimi.
- Ambalazhi që do të përdorim duhet të jetë i qëndrueshëm ndaj transportit.
- Përzgjedhja e ambalazhit duhet të përshtatet me kërkesat e eksportit dhe tregut.
- Ambalazhi mund të jetë me arka plastike ose prej kartoni.

NIRAS
Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

REPUBLIKA E ALBANIË
MINISTRIA E BUJQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

“Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector”

Klasa “Ekstra”:

Klasa “Ekstra”: duhet të përmbushë këto kritere:

- Trangulli duhet të jetë i cilësisë së lartë.
- Të ketë cilësitë varjetore.
- Të ketë zhvillim të mirë normal.
- Të ketë formë të regullt i drejtë.
- Lartësia maksimale e harkut të brëndshëm duhet të jetë jo më shumë se 10 mm për 10 cm gjatësi.
- Nuk duhet të ketë defekte deformime me përjashtim defekteve të vogla që nuk prishin cilësinë

Toleranca: Në ekstra klas lejohen deri 5 % të klasës I-rë dhe jo më shumë se 0.5 % klasi II-të.

NIRAS
Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Klasa I- rë.

Klasa I- rë. Duhet të përmbushë këto kritere:

- Trangulli i kësaj klase të jetë me cilësi të mirë ti përgjigjet karakteristikave varjetore dhe duhet të ketë:
- Të ketë zhvillim të mirë normal.
- Të ketë formë të drejtë (lartësia maksimale e harkut të brëndshëm të jetë jo më shumë se 10 mm në cdo 10 cm gjatësi).
- Pranohen difekte të vogla por që nuk prishin cilësinë e produktit.

Toleranca: Në klasin I -rë lejohen deri 10 % të klasës II-rë.

Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Ambalazhi

Ambalazhi me arka plastike

Ambalazhi me arka

Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

REPUBLIKA E ALBANIË
MINISTRIA E BUJQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Kultivimi i Specit.

- Speci është ndër bimët perimore më të rëndësishme që kultivohet në vendin tonë.
- Ai mbillet në rreth 3000 ha prej të cilave 280 ha në serra.
- Prodhimi i specit është lidhur ngushtë me zbatimin me korektësi të teknologjisë së kultivimit të kësaj bime.

NIRAS
Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

REPUBLIKA E ALBANIË
MINISTRIA E BUJQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Kërkesat për klimë

Temperatura:

- Speci ka kërkesa të mëdha për nxehtësi.
- Për rritje dhe zhvillim normal ai kërkon 18 - 25°C.
- Temperatura minimale për mbirjen e specit është 13°C.
- Fidani në temperaturën nën 12°C pëson tronditje fiziologjike.
- Bimët thahen nën temperaturën 0°C.
- Temperaturat mbi 32°C, kur janë të shoqëruara me lagështirë të pakët lulet e papllenuara dështojnë.
- Në temperatura të ulta vezorja shfaqet pa pllenim (partenokarpi)

NIRAS
Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

REPUBLIKA E ALBANIËS
MINISTRIA E BUJQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Kërkesat për klimë

Drita.

- Pamjaftueshmëria e dritës shkakton dështimin e luleve.
- Speci ka kërkesa ndaj dritës, veçanërisht në periudhën e fidanit.
- Mbulesat e serrave duhen mbajtur të pastër.

Lagështia.

- Lagështia optimale në tokë duhet të jetë 70-80 %.
- Lagështia relative e ajërimit duhet të jetë 65-70 % .
- Mungesa e lagështisë ajrore mund të dëmtojë vezoren dhe nuk favorizon lidhjen e frutave.

Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

REPUBLIKA E ALBANIËS
MINISTRIA E BUJQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Norma orjentuese për plehërimin e specit në serra me nivel prodhimi 80-90 kg/dy:

Faza e parë: Mbijellje – deri lulëzim.
Mund të përdorim pleh kristalor me formulë **11 – 44 - 11** për 20 ditë me dozën 1.2 kg/dy çdo ditë.

Faza e dytë: Lulëzim – deri në lidhjen e frutit.
Pleh kristalor **19 -19 -19 + 1MgO + ME** për 20 ditë me dozën 1.8 kg/dy çdo ditë.

Faza e tretë: Frutifikim – deri fillim të vjeljes.
Pleh kristalor me formulë **12 -5 - 40 +2MgO + Me** për 30 ditë me dozën 2.5 kg/dy çdo ditë.

Faza e katërt: Vjelja e parë – deri në fund të vjeljes.
Pleh kristalor me formulë **13 – 0 - 46**, për 55 ditë me dozën 3-3.5 kg/dy çdo ditë.
Përdorim edhe plehëra të tjera në rast se do të kemi shfaqje të mungesës së mikroelementëve si, **Fe, Ca, Mg, Mn, etj.**

Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Teknika dhe mënyra e kultivimit.

Përgatitja e tokës.

- Sigurimi i një shtrati të përshtashëm për mbjellje.
- Shpërdajmë paraprakisht plehun organik dhe plehërat kimike që përdoren në plehërimin bazë (fosfatike dhe potasike).
- Punimi i tokës kryhet në thellësinë 36-40 cm të shoqëruara me punime të tjera si diskime e frezime.
- Mirë është që toka e specit të përgatitet me vllaja të ngritura sepse speci është i ndjeshëm ndaj lagështisë së tepërt në tokë.

Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Përgatitja e tokës

Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

REPUBLIKA E ALBANIËS
MINISTRIA E BUJQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Teknika dhe mënyra e mbjelljes.

Mënyra e mbjelljes.

- Kultivimi i specit në mjedise të mbrojtura bëhet gjatë dimrit dhe herët në pranverë, kur ngricat dhe temperaturat e ulta nuk lejojnë rritjen dhe zhvillimin e tij në fushë të hapur.
- Ka disa forma mbjellje por si me optimale konsiderohet distanca e mbjelljes 80 x 40 cm duke siguruar rreth 32 250 bimë për ha.

Mbjellja e fidanit.

- Prodhimi i fidanëve zakonisht bëhet nga kompani të specializuara.

Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

REPUBLIKA E ALBANIËS
MINISTRIA E BUJQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Mbjellja e Specit

Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

REPUBLIKA E ALBANIËS
MINISTRIA E BUJQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Shërbimet

Ujitja:

- Bëhet sipas nevojës herët në mëngjes ose mbasdite.

Zëvendësimi i bimëve:

- Kryhet 5-6 ditë mbas mbjelljes.

Plehërimi:

- Bëhet bashkë me ujitjen me pika.

Lidhja e bimëve:

- Bëhet me spango vertikal ose anësore.

Krasitja:

- Është operacion që duhet të kryhet. Skema e krasitjes është në vartësi të hibridit. Skemë e mirë është : 2;2;2:1

NIRAS
Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

REPUBLIKA E ALBANIËS
MINISTRIA E BUJQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Shërbimet

Lidhja e bimëve anësore

Serrë në prodhim

NIRAS
Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

REPUBLIKA E ALBANIJE
MINISTRIA E BUJQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Sëmundjet e dëmtuesit kryesore të specit.Vrugu i Kërcellit

Kërcellit i prekur nga Vrugu

Gjethe të prekura nga Vrugu

Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

REPUBLIKA E ALBANIJE
MINISTRIA E BUJQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Vrugu i kërcellit.

- Shfaqet me vushkjen e shpejtë të bimës dhe që shoqerohet me nxirjen e qafës dhe kalbëzimin e rrënjeve.
- Shenjat e para vihen re në bazën e kërcellit. Indi drunor pëson ndryshime të thella, ndërpritet lëvizja e ujit nga rrënjët në bimë dhe kjo sjell vyshkjen e përgjithshme të pjesës ajrore.
- Kur dëmtohet 30-40 % e sistemit rrënjor bima thahet.
- Në vite me reshje e me lagështi të lartë ajrore preken të gjitha organet e bimës: rrënjët, kërcelli, gjethe e frutat.
- Sëmundja zhvillohet në temperaturat minimal 10°C, normale 28°C dhe maksimale 35°C.

Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

REPUBLIKA E ALBANIJE
MINISTRIA E BUJQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Verticilioza.

Bimë e prekur

Kërçelli i prekur

NIRAS
Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

REPUBLIKA E ALBANIJE
MINISTRIA E BUJQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Verticilioza.

- Shkakton vyshkjen e ngadaltë të bimës dhe nxirjen e gypave vaskulare në brëndësi të kërçellit.
- Shënjat e para të prekjës së bimës janë vyshkja e gjetheve të poshtëme.
- Gjethet vyshken, përdridhen, qëndrojnë të varura në bimë ose bien.
- Në orët e nxehta të ditës bima vyshket plotësisht.
- Kërpudha zhvillohet në kufijtë 3-30°C.
- Ndërsa optimalen e ka 20-25°C.

NIRAS
Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

REPUBLIKA E ALBANIËS
MINISTRIA E BUJQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Kalbëzimi:

Frut i prekur

Kërcell i prekur

NIRAS
Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

REPUBLIKA E ALBANIËS
MINISTRIA E BUJQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Kalbëzimi:

- Frutat preken nga kalbëzimi i cili shkaktohet nga një numur i madh agjentësh kërpudhore si : Cercospora, Botrytis, Alternaria, Phomopsis, Fusarium si dhe nga bakteriet (Pectobakterium carotorum dhe Xant-omonas vasicatoria) .
- Kalbëzimi i hirtë (Botrytis Cinerea) :
- Shfaqet kur ka lagështi të lartë ajrore dhe teperaturë të ulët.

Masat e Luftimit:

- Përdoren preparate me lëndë aktive (L.A) : Fenhexamid , Mancozeb, Oxychlorur Cu, Fosetyl alumini.

NIRAS
Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

REPUBLIKA E ALBANIËS
MINISTRIA E BUJQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Disa masa agroteknike të cilat çojnë në parandalimin e këtyre sëmundjeve:

- Zgjedhja e tokave të kulluara, të lehta e të pasura me lëndë organike.
- Qarkullimi ku 5-6 vjetët e fundit të mos jenë mbjellë bimë të familjes solanoreve dhe bostanoreve.
- Përgatitja dhe nivelimi i mirë i tokës dhe dezinfektimi i saj.
- Mbjellja e bimëve me lenda të ngritura, shkulja dhe asgjësimi i të gjithë bimëve të sëmura.
- Gjetja e linjave dhe formave bimore me rezistencë ndaj këtyre sëmundjeve.
- Përdorimi i fidanave të shartuar të specit.

NIRAS
Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

REPUBLIKA E ALBANIËS
MINISTRIA E BUJQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Dëmtuesit:

Nga parazitët dëmtimet më të mëdha shkaktohen nga:

- Fluturat e natës dhe krimbi tel sidomos në fazën e mbjelljes së fidanëve

Në fazat e mëvonshme nga:

- Karahëbardha e serrave, afidet dhe akaritët.
- Për luftimin e tyre përdoren insekticide me spektër të gjërë veprimi.

NIRAS
Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

REPUBLIKA E ALBANIËS
MINISTRIA E BUJQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Morri gjethes: (*Myzus persicae*).

Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

REPUBLIKA E ALBANIËS
MINISTRIA E BUJQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Morri gjethes:

Ky dëmtues është prezent në bimët e specit në serrë dhe bën dëme të konsiderueshme.

Dëmtim direkt: në gjethë, deformim i gjethëve të reja.

Dëmtim indirekt: infesion nga kërpudhat saprofite që nxijnë gjethen, transmetues të viruseve.

Masat e Luftimit: Përdoren preparate me lëndë aktive (L.A) : Imidaklopid, Tiaklopid.

Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

REPUBLIKA E ALBANIË
MINISTRIA E BUJQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Vjelja e prodhimit dhe marketingu.

- Vjelja për konsum të freskët bëhet atëhere kur frutat kanë arritur pjekjen teknike, frutat marrin ngjyrën, shkëlqimin dhe madhësinë që është karakteristike për çdo varjetet.
- Për konservim, vilet në fillim të pjekjes botanike.
- Vjelja, si rregull, bëhet kur bima është në gjendje turgori, pasi edhe kryhet më lehtë. Si kohë më e përshtatshme është mëngjesi.
- Frutat e vjela vendosen në arka (jo në thasë) dhe të mos lihen shumë në diell, pasi humbasin lagështinë dhe vshken.
- Seleksionimi dhe standartizimi i frutave bëhet në magazina ose nën hije.

Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

REPUBLIKA E ALBANIË
MINISTRIA E BUJQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Klasifikimi i specit

Klasa "Ekstra".
Specat duhet të jenë në cilësinë më superiore, të pastër, uniformë karakteristike e varjetetit përkatës. Lejon vetëm 5 % e cilësisë së parë dhe jo më shumë se 0.5% të cilësisë së dytë.

Klasa e I.
Specat cilësisë e mirë, të pastër, pa dëmtime të dukshme. Lejohen 10 % e specave të kategorisë së dytë dhe jo më shumë se 1% e specave që nuk plotësojnë kërkesat e cilësisë së dytë.

Klasa e II.
Bëjnë pjesë specat që qëndrojnë më poshtë se cilësitë e larta. Lejohen 10 % e specave që nuk plotësojnë kërkesat e cilësisë së dytë. Lejohen deri në 2% specat të prishur, të kalbur.

Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

REPUBLIKA E ALBANIJE
MINISTRIA E BUJQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Ambalazhi

Në arka plastike

Në arka kartoni

Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

Kultivimi i Pjeprit

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

REPUBLIKA E ALBANIJE
MINISTRIA E BUJQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Kultivimi i Pjeprit.

- Mbillet pothuajse në të gjitha zonat klimatike të vëndit tonë.
- Mbillen rreth 75 ha në serra.

Në zonën e ulët bregdetare pjepëri mbillet në dy sezone:

- Herët në pranverë shkurt-mars.
- Sezoni i dytë korik –gusht.
- Në zonat e ftohta mbillet 15 mars deri 15 prill.

Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

REPUBLIKA E ALBANIËS
MINISTRIA E BUJQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Tipet e Pjeprit

Tipi Galia: Fruti ka formë të rumbullakët me rrjetëzim mesatar me lëkurë të verdhë portokalli. Tuli ka ngjyrë jeshile. Pesha e frutit 0.8-2 kg.

Tipi Cantaloupe: Fruti ka formë të rumbullakët, rrjetëzim të lehtë me thelëzime të cekta me ngjyrë jeshile. Tuli ka ngjyrë portokalli. Të përshtashëm për transporte të gjata. Pesha e frutit 1-1.5 kg.

Tipi Veden: Fruti ka formë vezake, me lëkurë të lëmuar me ngjyrë kryesisht të verdhë ose të bardhë pa rrjetëzim. Tuli ka ngjyrë të verdhë. I reziston transportit. Pesha e frutit 2-3 kg.

Tipi Ananas: Fruti ka formë ovale me rrjetëzim mesatar me lëkurë ngjyrë portokalli. Tuli ka ngjyrë të verdhë në portokalli. Pesha e frutit 2.5-4 kg.

Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

REPUBLIKA E ALBANIËS
MINISTRIA E BUJQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Kërkesat për tokën.

Kërkesat për tokë:

- Nuk ka kërkesa të veçanta për tokën.
- Mbjellja në toka pasura me lëndë organike dhe të kulluara jep rezultate të mira.
- Preferon toka me pH 6-7.5.
- Nuk shkon në toka acide dhe të kripura.

Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

REPUBLIKA E ALBANIJE
MINISTRIA E BUJQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Kërkesat për temperaturën.

- Pjepri është bimë e vëndeve të ngrohta.
- Temperatura optimale për një zhvillim normal të pjeprit është mbi 22 ° C gjatë ditës dhe mbi 17 ° C gjatë natës.
- Nën temperaturën 12 ° C bima ndërpret rritjen.
- Temperatura e tokës duhet të jetë mbi 18 ° C.
- Kur temperaturat zbresin nën 6 ° C për disa ditë bima pëson dëme të mëdha.
- Temperaturat e larta mbi 35-40 ° C i shoqëruar me intesitet të lartë ndriçimi nuk janë të favorshme për zhvillim normal të bimëve, në këto kushte duhet bërë ajrimi dhe hijezimi i serrës.

NIRAS
Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

REPUBLIKA E ALBANIJE
MINISTRIA E BUJQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Kërkesa për lagështi:

- Lagështia ajrore dhe tokësore të jenë në parametra normale.
- Lagështia ajrore duhet të jetë 80 - 85 %
- Lagështia në tokë të jetë 60 % në fillim të vegjetacionit dhe 80% në kohën formimit të frutave.
- Teprica e lagështisë dhe mungesa kanë pasoja për prodhimin.
- Kur përqindja e lagështisë ajrore është e lartë shfaqen sëmundjet kërpudhore siç është vrugu dhe bakteriozat.
- Lagështia e ulët ajrore ndikon në zhvillimin e disa parazitëve si akariet, tripset etj si dhe shfaqet sëmundja e hirit.

NIRAS
Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

REPUBLIKA E ALBANIËS
MINISTRIA E BUQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Drita dhe Parabima:

Drita:

- Pjepri është bimë që kërkon ndriçim të lartë.
- Në kushtet e ndriçimit të plotë diellor bima shpejton fazën e lulëzimit
- Kur dita është e shkurtër dhe ndriçim të ulët rezulton që çelja e luleve femërore është e ulët.

Parabima:

- Nuk duhet të mbillet mbas vetvehtes dhe bimëve të të njëjtës familje mbasi bima preket nga sëmundjet që ka pasur parabima.
- Mirë është të mbillet mbas bimëve bishtajore, bimëve të familjes solanace si domatja, speci, patëllxhani etj.

Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

REPUBLIKA E ALBANIËS
MINISTRIA E BUQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Program orjentues i plehërimit të Pjeprit në serrë.

Faza e parë: *Mbjellje - fillim të lidhjes frutave:* Plehërimi fillon 5-6 ditë mbas mbjelljes me plehra me formulë **12 - 48 - 8 + TE**, 2 kg/dy (2 plehëime në javë). Mund të përdorim nitrat magnezi 4 kg/dy.

Faza e dytë: *Fillim lidhjes - fund i lidhjes së frutave:* Mund të përdorim plehun kristalor me formulë **20 - 20 - 20 + TE**, 4-5 kg/dy, bëhen 3-4 plehëime. Pas kësaj mund të përdorim Nitrat magnezi 4-5 kg/dy.

Faza e tretë: *Rritje e frutave- deri në madhësinë e frutit 0.5 kg :* Mund të përdorim plehun kristalor me formulë **24 - 8 - 24 + TE**, 4-5 kg/dy duke bërë 4-5 plehëime.

Faza e katërt: *Rritje intensive e kokrave:* Mund të përdorim plehun me formulë **14 - 0 - 28 + 12 CaO**, 7 kg/dy, 3 plehëime çdo 5-6 ditë.

Faza e pestë: *15 ditë para vjeljes:* Përdorim plehun me formulë **15 - 10 - 30 + TE**, 5 kg/dy, 4 plehëime.

Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

REPUBLIKA E ALBANIËS
MINISTRIA E BUJQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Teknika dhe mënyra e kultivimit.

- Bëjmë dezinfektimin e tokës dhe të serrës për sëmundjet dhe dëmtuesit bëjmë
- Ngritjen e leheve, shtrirjen e sistemit të ujitjes me pika dhe mulçirimin me plasmas të zi.
- Mbjellja zakonisht bëhet me fidan të prodhuar në kompani të specializuara për prodhimin e fidanëve perimore.
- Moshë e fidanit për mbjellje duhet të jete 30-40 ditë dhe të ketë formuar 3-4 gjethe të vërteta.

Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

REPUBLIKA E ALBANIËS
MINISTRIA E BUJQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Teknika dhe mënyra e kultivimit.

- Mbjellja bëhet herët në pranverë në muajin shkurt–mars.
- Temperatura e tokës duhet të jetë 15°C.
- Distancat e mbjelljes së bimëve janë në vartësi të kultivarëve:
- Kështu kultivarët me vitalitet të lartë zenë më shumë hapësirë se ata me rritje të kufizuar.
- Zakonisht kultivimi i pjepit në sistemin vertikal kërkon të mbillen 1.25 -2 bimë për m2.
- Distancat e mbjelljes në serrë zakonisht janë 120-160 cm rrjeshti nga rrjeshti dhe 40-50 cm bima nga bima.

Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Shërbimet kulturale

Ujitja dhe plehërimi:

- Aplikohet ujitja me pika bashkë me plehërimin.
- Për një rendiment prej 100 kv/dy nevoiten 37 kg azot, 17 kg fosfor dhe 63 kg potas lëndë aktive.
- Mbi këtë bazë bëjmë bilancin për sasinë e plehërave që na nevoiten.

Herja dhe lidhja e bimëve:

- Lidhja e bimëve bëhet me spango me rrjeta sintetike.
- Operacionet e gjelbra konsistojnë në heqien e llastarve jo prodhues këputjen e majës rritëse.

NIRAS

Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

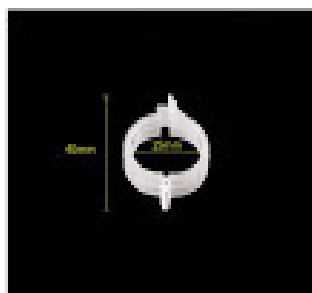

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

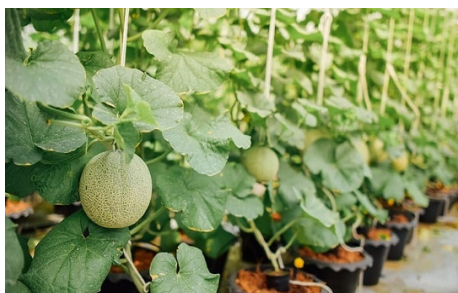
"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Lidhje e pjeprit

Kapse për lidhjen në kërcell

Lidhje e pjeprit vertikal

NIRAS

Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

REPUBLIKA E ALBANIJE
MINISTRIA E BUJQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Sëmundjet:

Alternaria: (*Alternaria cucumerina*)

- Është një sëmundje kërpudhore.
- Prek gjethet e pjeprit por mund të prekë edhe frutat.
- Sëmundja shfaqet në temperatura të larta dhe lagështi të madhe.

Masat mbrojtëse:

- Qarkullimi e kulturave, pastrimi i serrës nga mbeturinat e parabimës.
- Masat kimike duke përdorur Fungicide.

NIRAS
Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

REPUBLIKA E ALBANIJE
MINISTRIA E BUJQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Njollojja këndore e gjetheve: (*Pseudomonas syringae*)

- Shfaqet me njolla të vogla në gjethe.
- Këtë sëmundje e shkaktojnë bakteret.
- Përhapet nëpërmjet farës, insekteve dhe nga lëvizia e njerzëve midis bimëve.
- Bakteri dimëron në mbeturina dhe jeton 2.5 vjet.
- Kujdes temperaturat e larta dhe lagështi e tepërt.

Masa Luftimi:

Mos mbillet 2-3 vjet pjeper në këtë tokë

NIRAS
Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

REPUBLIKA E ALBANIË
MINISTRIA E BUJQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Dëmtuesit:

**Nga dëmtuesit më të shpeshtë që prekin pjeprin janë: Tripset,
Afidet, Akariet, Nematodat etj.**

Aphids : (*Myzus persicae*, *Aphis gossypii*)

- Insekte që prekin pjesën e poshtme të gjetes ose të kërcellit të bimës.
- Kanë ngjyrë jeshile ose të verdhë por mund të jenë edhe ngjyrë rozë, kafe e kuqe ose e zezë.
- Afidet sekretojnë një substancë ngjitëse e cila inkurajon rritjen e mykut blozë në bimë.

Kur ka infeksion mund të ndërhyjmë me trajtime kimike duke përdorur insecticide.

Afide (Aphis gossypii)

Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

REPUBLIKA E ALBANIË
MINISTRIA E BUJQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Nematoda: (*Meloidogyne spp.*)

- Në rrënjët e pjeprit shfaqen gunga me diametër të ndryshëm.
- Infeksioni nga nematoda sjell dobësim të bimëve, zverdhje dhe vyshkje në kohë të nxehtë.
- Nematoda zhvillohet më shumë në toka ranore.
- Masat e luftimit janë agroteknike siç është:
 - Qarkullimi i bimëve, solarizimi i serrave, shartimi i bimëve me nënshartesa rezistente ndaj nematodës.
 - Ndërsa me metodën kimike mund të trajtojmë me nematocide.

Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

REPUBLIKA E ALBANIËS
MINISTRIA E BUJQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Vjelja e prodhimit dhe marketingu.

Kërkesat e pjekurisë :

- Pjeprat duhet të jenë të zhvilluara mirë të pjekur.
- Për të përmbushur këtë kërkesë, indeksi refraktometrik i tultit të frutave duhet të jetë:
- 10 ° Brix për pjeprat e tipit Cantaloupe dhe
- 8 ° Brix për pjeprat e tjerë

Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

REPUBLIKA E ALBANIËS
MINISTRIA E BUJQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Klasifikimi:

Klasa I :

- Në këtë klasë futen pjeprat e një cilësie të mirë të kenë karakteristikat e varjetetit.
- Lejohen defektet e lehta të produktit dhe cilësinë:
 - një defekt i lehtë në formë .
 - defekte të lehta në ngjyrosje .
 - defekte të lehta të lëkurës për shkak të fërkimit ose trajtimit .
 - çarje të lehta me gjatësi më pak se 2 cm.
- Në Klasën e I, lejohet një tolerancë totale prej 10 përqind, nga numri ose pesha, e pjeprave që nuk plotësojnë kërkesat e klasës, por që plotësojnë ato të Klasit II.
- Nuk lejohet më shumë se 1% nga prodhime që nuk plotësojnë as kërkesat e cilësisë së Klasit II , ose nga prodhimet e prekura nga prishja.

Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

REPUBLIKA E ALBANIËS
MINISTRIA E BUJQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Klasifikimi:

Klasa II :

- Kjo klasë përfshin pjeprat që nuk kualifikohen në Klasën I por plotësojnë kërkesat minimale të specifikuara më sipër.
- Në Klasa e II, lejohet një tolerancë totale prej 10 për qind, sipas numrit ose peshës, të pjeprave nuk plotëson as kërkesat e klasës dhe as kërkesat minimale.
- Brenda kësaj tolerance jo më shumë se 2 përqind në total mund të përbëhet nga prodhime të prekura dhe të prishura.

Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o

This Project is financed by the European Union

IPESA Project

REPUBLIKA E ALBANIËS
MINISTRIA E BUJQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL

EuropeAid/136437/IH/SER/AL

"Improvement of the performance and quality of the public extension service in the livestock sector"

Ambalazhi

Ambalazh Kartoni.

Ambalazhi plastik.

Project implemented by Niras IC Sp.z.o.o